

Begeleidende notitie aan de Commissie m.e.r. bij de aanvulling op het MER en de passende beoordeling inzake de uitbreiding van Natuurgebied 't Zwin	
Datum	: 24 maart 2014
Ter attentie van	: de leden van de m.e.r. commissie Uitbreiding natuurgebied 't Zwin
Projectnummer	: 212x01068

In het voorlopig advies d.d. 17 december 2013, is door uw commissie geadviseerd om het MER / de passende beoordeling op een aantal punten aan te vullen. In bijgaande Aanvulling op het MER / Passende beoordeling is invulling gegeven aan dit advies. In deze notitie wordt de redeneerlijn die hierbij gevolgd is, uiteengezet.

Overwegingen vooraf

1. De dynamiek is een van de belangrijkste kenmerken van een intergetijdengebied zoals 't Zwin. Het areaal van de aanwezige habitattypes wisselt voortdurend. Per definitie is het benoemen van de specifieke oppervlakte per habitatype hierdoor niet meer dan een momentopname: bij iedere beoordeling moet dan ook steeds gekeken worden naar de samenhang tussen de habitattypes en de natuurlijke successie die bepaald wordt door de dynamiek in het gebied. Leidend dient steeds te zijn, of de randvoorwaarden geboden worden voor het op lange termijn behouden van de natuurlijke kenmerken van het gebied, waartoe ook de dynamiek en successie horen. In lijn hiermee, is het doel van het herstel en uitbreiding van 't Zwin dan ook het als het ware terugbrengen van het gebied in een eerder successiestadium. In die zin is omzetting van areaal binnen de habitattypes dan ook geen aantasting maar juist een essentiële schakel op weg naar het gewenste doel. Daarmee wordt de voorwaarde gecreëerd voor instandhouding van de natuurlijke kenmerken van het gebied op langere termijn.
2. Een tweede relevante overweging is, dat Natuurgebied 't Zwin een grensoverschrijdend gebied is dat ecologisch gezien één geheel vormt. Met andere woorden: de twee delen (het Belgische en Nederlandse deel) kunnen niet los van elkaar gezien worden. Het doel van het project is dan ook het behoud en de versterking van de kusthabitats die bij dit grensoverschrijdende Natura 2000-gebied horen, dit op basis van de gezamenlijke verplichting om 't Zwin als intergetijdengebied te behouden. Gelet hierop, moet dan ook eerst en vooral beoordeeld worden of het project voor 't Zwin als totaal, grensoverschrijdend gebied, bijdraagt aan het duurzaam behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Ecologisch gezien, dient de grens België – Nederland, die dwars door het Zwin loopt, beschouwd te worden als een toevalligheid.
3. Gelet op deze twee overwegingen, dient de vraag van de commissie m.e.r. (*waar komt wanneer* het verlies aan areaal per habitatype – in Nederland - terug?) in perspectief geplaatst te worden. Ecologisch gezien is de commissie m.e.r. al overtuigd van de meerwaarde van het project voor 't Zwin. Echter, ook vanuit de gedachte achter Natura 2000 gezien dient rekening gehouden te worden met (1) het grensoverschrijdende karakter van 't Zwin en het feit dat er sprake is van één ecologisch gebied en (2) dient bij de beantwoording van de vraag rekening gehouden te worden met de samenhang en de

successie van de habitattypes. Het aanwijzingsbesluit Zwin en Kievittepolder geeft immers deze ruimte en wijst zelfs in deze richting (zie hiervoor punt 5 in het hiernavolgende).

Beoordelingskader

4. Het landschap van het huidige Zwin wordt gekenmerkt door een mozaïek van habitattypes, waarbij de onderlinge verhouding van de oppervlaktes van jaar tot jaar verschillen. Dominant zijn de habitattypen slik en zandplaten (H1140A), schorren en zilte graslanden (H1330A), witte duinen (H2120) en duindoornstruwelen (H2160). Daarnaast komen in kleinere oppervlakten ook voor zilte pioniersbegroeiingen (H1310A), slijkgrasvelden (H1320) en grijze duinen (H2130A).
5. Bij de beoordeling is van belang dat in de toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen zoals opgenomen in het Aanwijzingsbesluit Zwin en Kievittepolder:
 - (1) steeds nadrukkelijk gewezen wordt op het **grensoverschrijdende karakter** van 't Zwin en
 - (2) steeds wordt aangegeven dat het voorkomen, ligging en areaal van de habitattypen slik- en zandplaten (H1140A), zilte pioniersbegroeiingen (H1310A), slijkgrasvelden (H1320) en schorren en zilte graslanden (H1330A), **samenhangen en jaarlijks sterk wisselen** ten gevolge van erosie- en sedimentatieprocessen en
 - (3) **verbetering van kwaliteit** mogelijk wordt geacht **door het toestaan van meer dynamiek**, zoals voorzien in het kader van het in voorbereiding zijnde grensoverschrijdend project "Duurzaam behoud en uitbreiding van het Zwin als natuurlijk intergetijdengebied". In eigen woorden: Ook in het Aanwijzingsbesluit wordt derhalve benoemd dat de habitattypen H1140A, H1310A, H1320 en H1330A **successiestadia binnen eenzelfde mozaïek zijn**: de oppervlaktes dienen dan ook steeds **in samenhang** beoordeeld te worden.

De uit te voeren maatregelen in het perspectief van het beoordelingskader

6. De verbreding en verdieping van de geul door het bestaande Zwin, is ook noodzakelijk zonder de uitbreiding van 't Zwin. De afgelopen 30 jaar zijn geregeld beheermaatregelen uitgevoerd om de verzanding van de geul te stoppen en het karakter van de dynamische kusthabitats te herstellen. Zonder het treffen van (beheer)maatregelen, zal 't Zwin door verzanding van de hoofdgeul alsnog afgesloten worden van de Noordzee. Daarmee zal een belangrijk deel van de in 't Zwin thans aanwezige habitattypen verdwijnen en niet meer worden voldaan aan de instandhoudingsdoelstellingen.

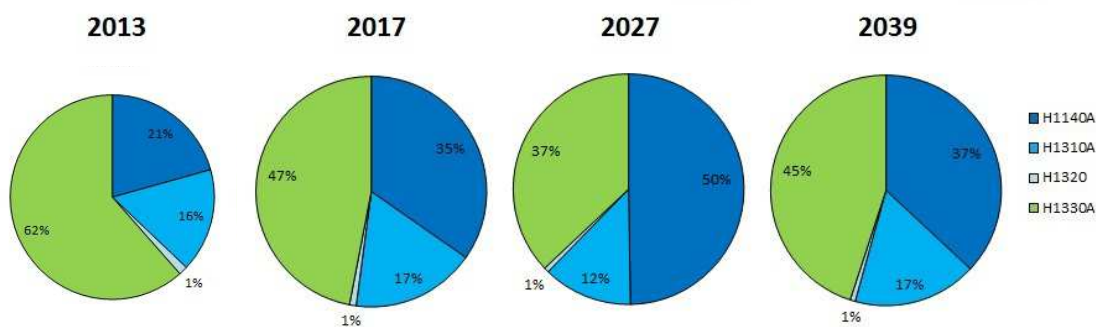
Code	Huidig (2013)	Autonoom (2017-2027)	Autonoom (2027-2039)
H1140A	37,1	0	0
H1310A	29,4	0	0
H1320	2,5	0	0
H1330A	110,4	0	0
H1330B	2,4	112,8 (> thv 1330A)	179,6(> thv rest 1140/1310/1320)
H2110	0,0	0	0
H2120	15,4	17,4 (>thv geul)	17,4
H2130A*	15,8	15,8	15,8
H2160	15,2	15,4 (>thv nieuwe 2120)	15,4
Totaal	228,3	161,4	228,3

Ruwe benadering autonome ontwikkeling gehele Zwin

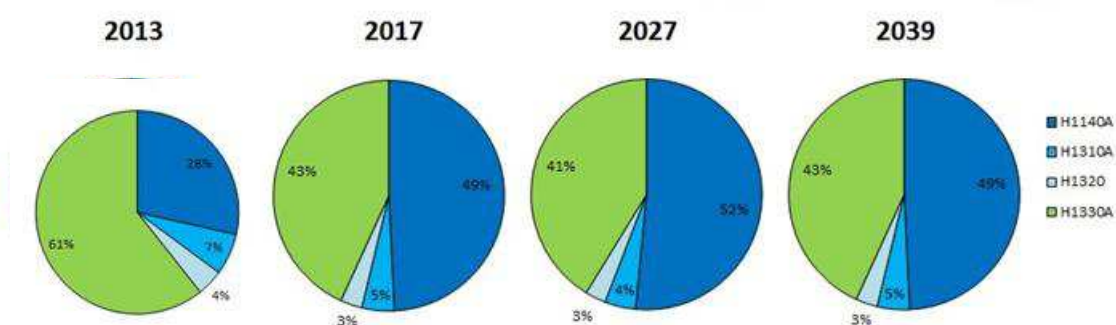
Code	Huidig Nederland (2013)	Autonoom Nederland (2017-2027)	Autonoom Nederland (2027-2039)
H1140A	9,5	0	0
H1310A	2,2	0	0
H1320	1,4	0	0
H1330A	20,2	0	0
H1330B	0,7	20,9 (> thv 1330A)	32,9(> thv rest 1140/1310/1320)
H2120	6,0	7,0 (>thv geul)	7
H2130A*	0,2	0,2	0,2
H2160	13,8	13,9 (>thv nieuwe 2120)	13,9
Totaal	54,0	42,0	54

Ruwe benadering autonome ontwikkeling Nederlandse deel van 't Zwin

- Met de noodzakelijke verbreding en verdieping van de geul wordt door uitvoering van het project initieel enig areaal van de habitattypen zilte pioniersbegroeiingen (H1310A), slijkgrasvelden (H1320) en buitendijkse schorren en zilte graslanden (H1330A) omgezet in slik- en zandplaten (H1140A) en witte duinen (H2120). Omdat 't Zwin tegelijkertijd ook wordt uitgebreid, ontstaat er aan Nederlandse zijde (na aanleg water) nog ca. 10 hectare extra van het habitatype slik- en zandplaten (H1140A). Voor het habitatype H1330B is in het project zelf een herstelmaatregel voorzien, de oppervlakte van dit habitatype blijft dan ook gelijk.

Evolutie in de tijd van de verhouding habitattypen 1140A, 1310A, 1320 en 1330A binnen het mozaïek voor het gehele Zwinwaarbij vanaf 2017 de totale oppervlakte is toegenomen.

Evolutie in de tijd van de verhouding habitattypen 1140A, 1310A, 1320 en 1330A binnen het mozaïek op Nederlands grondgebied, waarbij vanaf 2017 de totale oppervlakte is toegenomen.

In tabelvorm levert dit het volgende beeld op:

	Huidig (2013)	Af- en toename door herinrichting en uitbreiding Zwin (2015- 2017)	Na aanleg (2017)	Prognose toekomstig (2027)	Prognose toekomstig (2039)
Nederland	33,3	+7,5	40,8	40,8	40,8
Vlaanderen	146,2	+3,3	149,4	211,0	211,0
Gehele Zwin	179,5	+10,7	190,2	251,7	251,7

Huidige oppervlakte en prognose van het areaal aan mozaïek habitattypen (mozaïek 1140A, 1310A, 1320 en 1330A) als gevolg van de herinrichting en uitbreiding van 't Zwin (oppervlakte in ha)

Van belang is dat er nog een kleine planoptimalisering in kaart is gebracht. Het voornemen is, om bij het vaststellen van de besluiten de aanleg van duin op dijk met 1,2 ha (voorheen 4,4 ha en nu 3,2 ha) te versmallen zodat het schorverlies nog slechts 2 ha bedraagt. Door het verkleinen van de duin op dijk is ook het verlies van H1320 afgenomen van 0,2 naar 0,1. In de bijgevoegde passende beoordeling is dit als zodanig opgenomen.

8. Als toch gekeken wordt naar de individuele oppervlaktes binnen deze samenhangende habitattypes, geldt, dat alle oppervlaktes op termijn in 't Zwin gebied als totaal gelijk zullen zijn of zijn toegenomen. Dit omdat een extra 120 hectare oppervlakte aan het natuurgebied wordt toegevoegd.
9. Aan Nederlandse zijde zal in eerste instantie binnen het mozaïek een verschuiving plaatsvinden naar meer areaal van het habitatype slik- en zandplaten (H1140A). Ook in de Nederlandse uitbreiding van 10 hectare zal in eerste instantie H1140A ontstaan. Dit habitatype zal zich op termijn omzetten in zilte pioniersbegroeiingen, daarna in slijkgrasvelden en tot slot in schorren en zilte graslanden. Verwezen wordt naar paragraaf 2.4 van de aanvulling op het MER en de passende beoordeling.
10. Dit proces van successie zal, met name in het laaggelegen deel van de uitbreiding, niet in 10 jaar geheel doorlopen zijn, dat kan gewoonweg niet. Voor de natuur is dit prima want hoe langer het successieproces duurt, hoe duurzamer de ingreep is (kwaliteitsverbetering). Echter, in het Vlaamse deel van 't Zwin zullen de habitattypen H1310A, H1320 en H1330A wel binnen 10 jaar zijn toegenomen, met tenminste de vermindering van de oppervlakte aan Nederlandse zijde. Gelet echter op het feit dat betreffende habitattypes een samenhangend mozaïek vormen, is er geen sprake van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied. Reden hiervoor is de hoogteligging van het terrein net onder de (afgegraven) Internationale dijk in het Vlaamse deel. Dit betekent dat de balans in het Zwin als natuurgebied steeds op orde zal zijn en alle voorwaarden worden gecreëerd voor de realisatie van de afgesproken instandhoudingsdoelen.
11. Bovenstaande overwegingen hebben steeds ten grondslag gelegen aan het project, maar zijn in deze notitie expliciet gemaakt.

Monitoring

12. In het kader van de uitbreiding van 't Zwin, is een uitvoerig monitoringsprogramma voorzien. Mocht op enig moment blijken dat de ontwikkeling op langere termijn niet leidt tot de instandhoudingsdoelstelling voor dit gebied, dan zal door middel van beheermaatregelen bijgestuurd (kunnen) worden.

Conclusie

13. Gelet op het bovenstaande alsook in het licht van de aanvulling op de passende beoordeling, is dan ook voldoende zeker gesteld dat het project niet zal leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van zowel het grensoverschrijdende, ecologisch samenhangende gebied 't Zwin als geheel, als van het Belgische en Nederlandse deel afzonderlijk. Op basis van deze constatering zijn er geen beletselen voor het uitvoeren van het project. Naast deze constatering volgt uit het bovenstaande en uit de passende beoordeling dat het niet uitvoeren van het project wel zal leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van 't Zwin. Juist het niet uitvoeren van het project is daarmee in strijd met de instandhoudingsdoelen zoals opgenomen in het Aanwijzingsbesluit Zwin en Kievittepolder.